

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

№2

2026

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026 -yil, 2-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008-yil 31-dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017 y., 239/5-sonli qarori bilan e’tirof etilgan

Tahririyat a’zolari:

Mas’ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardayev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardayeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
H.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay’ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay’ati raisi o‘rinbosari:

O.M.Pardayev – SamISI prorektori, iqtisod fanlari doktori,
professor

Tahrir hay’ati a’zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

D.H.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

H.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

TURIZM VA MEHMONXONA XO‘JALIGI	
Jahongir Rasulovich Zaynalov, Muxabbat Ismatjon qizi Umirzoqova Kambag‘allikni qisqartirishda turizm xizmatlarining o‘rni	63
Озода Мамаюнусовна Пардаева “Ақлли туризм” соҳасида оилавий тадбиркорлик тизимини ривожлантириш йўналишлари	67
Райхона Садриддиновна Амриддинова, Мехринисо Мирзохидовна Кахрамонова Тренды устойчивого туризма и их применение в Узбекистане	71
Farida Abduxalimovna Axmedjanova, Kamola Abdumurodova, Dilnoza Shokirova O‘zbekistonda turistik xizmatlarni standartlashtirish va sertifikatlashtirish tizimini takomillashtirish yo‘llari	77
Ziyovuddinxon Toshbolta o‘g‘li Bakayev Turizm va mehmondo‘stlik industriyasida turistik dala hovlilar tomonidan ko‘rsatilayotgan xizmatlar samaradorligini oshirish yo‘llari	80
Камилла Бахромовна Суюнова Современные маркетинговые подходы в туризме	87
Muhriddin Husniddin o‘g‘li Qilichov Buxoro tarixiy markazidagi meros obyektlarida turistik sig‘im imkoniyatlari	91
Raxmatulla Hayitboyev, Bobir Zoirovich To‘qsonov Buxoro viloyatida turizmni rivojlantirish istiqbollari	98
Лариса Алижоновна Мусабаева, Тимур Ибодуллаевич Ибрагимов Гули Авазхон қизи Ганиева Оценка конкурентоспособности туристических предприятий на региональном рынке	102
Nurbek Janon o‘g‘li Toshev Mintaqaviy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishda turizm sohasining konseptual modelini takomillashtirish	105
Raxmatulla Hayitboyev, Shohzod Baxtiyor o‘g‘li Sadinov, Feruz Yorqin o‘g‘li Hasanov Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish istiqbollari	110
Nilufar Xabibjonovna Xolboyeva, Rayxona Sadriddinovna Amriddinova Gruziya tajribasi asosida O‘zbekistonning rekreatsion turizm sektorini rivojlantirish imkoniyatlari	113
Kamol Sharifovich Yuldashev Buxoro viloyatida avtoturistlar uchun “Avtoturargoh” loyihasini amalga oshirish istiqbollari	116
Temurbek Salomov Ziyorat turizmining barqarorligini oshirish va xizmatlar sohasiga ta’siri	122
MENEJMENT VA MARKETING	
Azizjon Isroiljonovich Ibroximov, Mashxura Toirxonovna Alimova Oliy ta’lim muassasalarida KPI tizimini samarali joriy etish va yuritish	126
Xilola Nematovna Ochilova Boshqarish tizimida raqobatbardoshlikni oshirishda karyerani rivojlantirish texnologiyalarining ahamiyati	130
Navruzbek Zarifovich Niyatov Xizmat ko‘rsatish sohasida boshqaruvni takomillashtirish	135
Samar Safarovich Bozorov Mintaqa milliy turizm bozorining kotent marketing brendining shakllanish darajasi	139
Sadulla Shodiyevich Urazov Tashkilot boshqaruvida CAPI modelidan foydalanishning nazariy va amaliy asoslari	143

Озода Мамаюнусовна Пардаева – Тошкент давлат иқтисодиёт университети Самарқанд филиалида кафедра мудири, доцент, PhD.

“АҚЛЛИ ТУРИЗМ” СОҲАСИДА ОИЛАВИЙ ТАДБИРКОРЛИК ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Аннотация. Мазкур мақолада «ақлли туризм» шароитида оилавий тадбиркорликни ривожлантиришнинг назарий-методологик асослари таҳлил қилинган. Шунингдек, ушбу жараёнда рақамли технологиялардан самарали фойдаланиш орқали туризм хизматлари сифати ва самарадорлигини ошириш, маҳаллий ресурслардан унумли фойдаланиш ва оилавий бизнеснинг рақобатбардошлигини кучайтириш масалалари ҳам ёритилган. Тадқиқот натижасида мазкур соҳани ривожлантиришга қаратилган илмий-услубий, амалий таклиф ва тавсиялар ҳам ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: “ақлли туризм”, оилавий тадбиркорлик, рақамли иқтисодиёт, инновация, туризм хизматлари, туризм хизматлари сифати, туризм хизматлари самарадорлиги, рақобатбардошлик.

Кириш. Жаҳон иқтисодиётида туризм соҳаси жадал суръатлар билан ривожланиб бораётган, драйвер тармоқлардан бирига айланиб бормоқда. Ҳозирги пайтда инновацион ривожланиш натижасида рақамли технологияларнинг кенг жорий этилиши “ақлли туризм” тушунчасини ҳам шакллантирди. Бу эса туризм соҳасида янги бизнес моделларни ривожлантириш учун кенг имкониятлар яратмоқда. Буларнинг бир йўналиши мазкур соҳада оилавий тадбиркорликни ривожлантириш ҳисоблаади.

Ўзбекистонда ҳам бир томондан туризмни ривожлантириш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири сифатида қаралса, иккинчи томондан мазкур жараёнда оилавий тадбиркорлик субъектларининг иштирокини таъминлаш орқали аҳолининг бандлигини ошириш, камбағалликни қисқартириш масалалари ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда. Мамлакатимизда туризм соҳасини ривожлантириш бўйича қонун қабул қилинган. Масалан, Ўзбекистон Республикасининг “Туризм тўғрисида”ги қонуни¹ қабул қилинган. Шунингдек, бир қанча Фармон ва қарорлар ҳам қабул қилинган. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 9 февралдаги “Ўзбекистон Республикасида ички ва зиёрат туризмни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6165-сонли Фармони² эълон қилинди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022-йил 30-апрелдаги ПҚ-232-сон “Ички туризм хизматларини диверсификация қилишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори³ ҳам қабул қилинди. Ушбу ҳужжатларда туризм соҳаси иқтисодиётнинг драйвери сифатида ривожланиш лозимлиги қайд этилган. Чунки дунё миқёсида ушбу соҳа мамлакатлар ЯИМнинг салмоқли қисмини ташкил қилади. Туристик хизматлар ҳажмининг ўсиши жаҳон иқтисодиётининг етакчи тармоқларидан бири сифатида намоён бўлмоқда. “2024-йилда халқаро туризмдан тушган даромад 1,6 триллион АҚШ долларини”⁴ ташкил қилди. Мазкур соҳанинг “дунё ЯИМидаги улуши 10,3 фоизни, соҳада банд бўлганлар эса 357 миллион нафарни, яъни иш билан таъминланган дунё аҳолисининг 10,6 фоизини ташкил этган”⁵. Алоҳида мамлакатлар бўйича туризмнинг миллий иқтисодиётидаги улуши Испанияда – 14,5%, Туркияда – 12%, БААда – 11,7%, Австрияда – 10,6%, Италияда – 10,5%, Нидерландияда – 9,6%, Канадада – 9,5%, Францияда – 8,8%ни ташкил этган⁶. Бугунги кунда туристик салоҳиятдан самарали ва жадал ривожланиш босқичида. Бундай имкониятлардан фойдаланиш асосида туризмга оилавий тадбиркорликни ҳам жалб қилиб, туризмни миллий

¹ Ўзбекистон Республикасининг “Туризм тўғрисида”ги қонуни. Қонунчилик палатаси томонидан 2019 йил 16 апрелда қабул қилинган. Сенат томонидан 2019 йил 21 июнда маъқулланган.

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 9 февралдаги “Ўзбекистон Республикасида ички ва зиёрат туризмни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПФ-6165-сонли Фармони

³ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022-йил 30-апрелдаги ПҚ-232-сон “Ички туризм хизматларини диверсификация қилишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори //хттпс://lex.uz/py/

⁴ UN World Tourism Barometer, Volume 23, Issue 1. January 2025. Page 3

⁵ WTTC Global Travel & Tourism to Reach New Heights in 2025. Available at: <https://wttc.org/news/global-traveland-tourism-to-reach-new-heights-in-2025>

⁶ Raxmonov Shuxrat Shavkatovich. Turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish orqali turizmni barqaror rivojlantirish Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi Avtoreferati. Samarqand – 2026. – 5-6.

иктисодиётнинг стратегик тармоғига айланишига ҳамда унинг барқарор ривожланишига эришилмоқда. Бироқ, инновацион ривожланиш шароитида туризмни ривожлантиришга қаратилган, айниқса «ақлли туризм» бўйича оилавий тадбиркорлик тизимини комплекс ўрганиш етарлича тадқиқ этилмаган.

Тадқиқот методологияси. Мақолада тизимли таҳлил, таққослаш, иқтисодий-статистик усуллар, шунингдек, индукция ва дедукция усулларида ҳам фойдаланилган. Бу усуллар орқали «ақлли туризм» шакллантириш ва ривожлантиришда оилавий тадбиркорликнинг ҳолати ва ривожланиш тенденциялари таҳлил қилинган.

Таҳлил ва натижалар. Оилавий тадбиркорлик тизими хорижий ва маҳаллий олимлар томонидан кенг ўрганилган. Хусусан, рақамли иқтисодиёт ва туризм интеграцияси, инновацион хизматлар ва кичик бизнесни ривожлантириш масалалари оилавий тадбиркорлик билан боғлиқ туризмни ривожлантириш масалалари ҳам илмий тадқиқотларда алоҳида ўрин эгаллайди.

Бугунги инновацион иқтисодиёт шароитида «ақлли туризм» оилавий тадбиркорликни ривожлантиришда ҳам ўз ўрнига эга бўлиб бормоқда. Шу туфайли ушбу мавзунинг назарий-методологик асосларини таҳлил қилиш ва бунда «ақлли туризм» тушунчасининг мазмунига алоҳида аҳамият бериш ҳам мақсадга мувофиқдир. Тадқиқотлар натижасида «Ақлли туризм» бу бевосита ахборот-коммуникация технологиялари асосида туристик хизматларни ташкил этиш ва бошқариш тизими бўлиб, у туристлар учун қулай, тезкор ва самарали хизмат кўрсатишни таъминлайдиган ҳолатни ифодалайди, деган хулосага келдик..

Булардан келиб чиқиб, оилавий тадбиркорлик тизимида “ақлли туризм” соҳасини рақамли технологиялар асосида ривожлантиришнинг асосий йўналишлари, яъни онлайн брон қилиш тизимларини, электрон тўловлар, мобил иловаларни қўллаш натижасида хизмат кўрсатиш, маркетинг ва реклама имкониятларидан кенг фойдаланиш орқали туристик хизматлар сифати ва самарадорлигини ошириш имкониятлари яратилди.

Ҳозирги кунда оилавий тадбиркорликнинг туризмдаги ўрни ҳам мустаҳкамланиб бормоқда. Чунки оилавий тадбиркорлик туризм соҳасида ўсиш даражасига назар соладиган бўлсак, бунинг қуйидаги йўналишларда фаолият юритишини кўриш мумкин. Ҳозир кўпгина шаҳарда ҳам, қишлоқларда ҳам меҳмон уйлари ташкил қилмоқда. Бунда асосан миллий таомлар тайёрлашга алоҳида аҳамият берилади. Шу жойда гидлик хизматлари ҳам кўрсатилади. Яна бир эътиборли жиҳат, мамлакатимизнинг жуда кўп ҳудудларида милли ҳунармандчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш билан ҳам шуғулланади. Бу хорижий туристлар учун жуда қизиқарли ҳисобланади. Бундай фаолият турлари аҳоли бандлигини таъминлаш ва даромад манбаларини диверсификация қилишда муҳим ўрин тутати.

Ҳозирги шароитда замон талабидан келиб чиқиб, “Ақлли туризм” соҳасини ривожлантириш зарурияти ҳам пайдо бўлмоқда. Ушбу соҳанинг ривожланишида рақамли технологияларнинг аҳамияти жуда катта. Чунки рақамли технологиялар бир қанча қулай имкониятларни яратади. Буларга таркибига ҳозирги кунда ривожланиб келаётган онлайн брон қилиш тизимларининг ривожланиши, электрон тўловларнинг жорий қилиниши, мобил иловалар орқали хизмат кўрсатишнинг йўлга қўйилиши, маркетинг ва реклама имкониятларини кенгайтириш масалаларини киритиш мумкин.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, “Ақлли туризм” категориясининг таърифини ишлаб чиқдик. **Ақлли туризм (Smart tourism), деганда, туристик хизматларни самарали ташкил этиш, бошқариш ва ривожлантиришга қаратилган замонавий ахборот-коммуникация технологиялари, рақамли платформалар ва инновацион ечимлардан фойдаланган ҳолда тизимли ёндашувлар мажмуаси тушунилади.**

Қисқача қилиб айтганда “Ақлли туризм”да ҳам асосан туристларга хизмат қилинади. Бунда туристлар эҳтиёжларини реал вақт режимида қондириш, хизматлар сифатини ошириш билан бирга туристик ресурслардан самарали фойдаланиш мақсадида рақамли технологияларни, жумладан, мобил иловалар, сенсорлар, сунъий интеллект, катта маълумотларни қўллашга асосланган туризм шакли ҳисобланади.

“Ақлли туризм”нинг асосий хусусиятлари ҳам мавжуд. Булар қуйидаги жадвалда келтирилган (1-жадвал).

“Ақлли туризм”нинг асосий хусусиятлари ва уларнинг мазмуни

T/p	“Ақлли туризм”нинг асосий хусусиятлари	“Ақлли туризм” асосий хусусиятларининг мазмуни
1.	Рақамлаштириш	Барча хизматлар онлайн ва автоматлашган бўлади
2.	Интеграция	Транспорт, меҳмонхона, овқатланиш ва бошқа хизматлар ўзаро боғланган ҳолда хизматлар занжирини ташкил қилиш
3.	Интерактивлик	Туристлар билан мобил иловалар ва бошқа воситалар орқали доимий алоқа бўлиш
4.	Самарадорлик	Ресурслардан тежамкор ва оқилона фойдаланиш натижасида мувоффақият-ларга эришиш
5.	Шахсийлаштириш	Ҳар бир туристнинг индивидуал эҳтиёжларига мос хизматларни ҳам қилишни ташкил қилиш

Ушбу жадвалда келтирилган “Ақлли туризм” билан боғлиқ хизматларни амалга ошириш учун малакали мутахассисларни ва тегишли шароитларнинг мавжудлигини талаб қилади. Бироқ, шуни ҳам қайд этиш жоизки, “Ақлли туризм” соҳасини ривожлантиришда айрим муаммолар ва чекловлар ҳам йўқ эмас. Жумладан, туризм соҳасида фаолият кўрсатаётган кадрларнинг ҳаммасида ҳам рақамли саводхонликнинг етарли эмаслиги, кўп туристик фирмаларда ва ҳудудларда тегишли инфратузилманинг кам ривожланганлиги, кўп ҳолларда соҳани жадал ривожлантириш учун молиявий ресурсларнинг етишмаслиги, шулар билан бирга маркетинг кўникмаларининг пастлиги ҳам айрим муаммоларни келтириб чиқармоқда..

Бундай ҳолатни инобатга олиб, “Ақлли туризм”ни ривожлантириш йўналишларига ҳам эътиборни қаратишни мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз. Бунга эришиш учун рақамли технологияларни жорий этишни қўллаб-қувватлаш лозим бўлади. Оилавий тадбиркорлар учун “Ақлли туризм”ни ўргатадиган ўқув дастурларини ташкил этиш ҳам мақсадга мувофиқ. Шунингдек, ушбу йўналишга имтиёзли кредитлар ажратиш, туристик инфратузилмани ривожлантириш, миллий брендни шакллантириш.

Хулоса ва таклифлар. Хулоса қилиб айтганда, «ақлли туризм» шароитида оилавий тадбиркорликни ривожлантириш иқтисодий диверсификация қилиш, аҳоли бандлигини ошириш ва туризм салоҳиятини юксалтиришда муҳим омил ҳисобланади. Шунинг учун мазкур соҳани давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ва рақамли трансформацияни жадаллаштириш зарур бўлмоқда.

Тадқиқот жараёнида бир қанча хулосаларга келиш билан бирга, бир қанча хулосаларга ҳам келинди. Ушбу хулосаларни ишлаб чиқиш билан бирга бир қанча илмий янгиликларни ҳам яратиш имкониятига эга бўлинди ва бир қанча илмий-амалий тавсиялар ҳам ишлаб чиқилди.

Ақлли туризмни самарали жорий этиш ва ривожлантириш учун комплекс ёндошувни тақозо этади. Булар қуйидагилардан иборат:

Биринчидан, рақамли инфратузилмани ривожлантириш лозим бўлади. Бунда барча туристик ҳудудларда юқори тезликдаги интернет (Wi-Fi, 4G/5G)ни таъминлаш билан бирга “Ақлли шаҳар”, “Ақлли ҳудуд” концепцияси асосида сенсорлар ва рақамли мониторинг тизимларини жорий этиш ҳам мақсадга мувофиқдир.

Иккинчидан, ягона рақамли платформа яратиш ҳам ўта муҳимдир. Чунки туристлар учун ягона мобил илова ёки веб-портал ишлаб чиқиш уларга анча қулайликлар туғдиради. Унда меҳмонхона, транспорт, гид хизматлари, музейлар ҳақида маълумотларни жамлаш мумкин бўлади. Шунингдек ҳозирги имкониятлардан келиб чиқиб, онлайн брон қилиш ва тўлов имкониятларини кенгайтириш ҳам мақсадга мувофиқ.

Учинчидан, катта маълумотлар (Big Data) ва таҳлилдан фойдаланишни йўлга қўйиш лозим. Шу йўл билан туристлар оқими, уларнинг қизиқишлари ва хатти-

харакатларини таҳлил қилиш ва шу асосда хизматларни оптималлаштириш ва маркетинг стратегияларини ишлаб чиқиш мумкин бўлади.

Тўртинчидан, сунъий интеллект ва инновацияларни жорий этиш ҳам бугунги замона талабига жавоб берадиган тадбирлардан биридир. Бунинг учун чат-ботлар орқали 24/7 маслаҳат хизматларини, AI асосида шахсийлаштирилган маршрутлар таклиф қилиш, VR/AR технологиялари орқали виртуал экскурсиялар ташкил этиш ҳам лозим бўлади.

Бешинчидан, кадрлар салоҳиятини ошириш бугунги кунда ўта муҳим тадбирлардан биридир. Буларни амалга ошириш учун шуларга мос кадрлар билан ҳам таъминлашни унутмаслик лозим. Бунда туризм соҳаси ходимларини рақамли кўникмаларга ўргатиш, IT ва туризм интеграцияси бўйича мутахассислар тайёрлаш ҳам долзарб масалалар сираига киради.

Олтинчидан, бугунги кун талабидан келиб чиқиб, Давлат ва хусусий сектор ҳамкорлигини кучайтиришга ҳам алоҳида аҳамият бериш керак. Бунда Давлат-хусусий шериклик асосида лойиҳаларни амалга ошириш, стартаплар ва инновацион ғояларни қўллаб-қувватлаш тадбирларини ҳам тизимли равишда давом эттириш лозимдир.

Еттинчидан, туристик хавфсизлик ва маълумот ҳимоясини таъминлаш ҳам долзарб масалалардан бири ҳисобланади. Бунинг учун туристлар маълумотларини ҳимоя қилиш тизимларини кучайтириш, Ақлли видеокузатув ва хавфсизлик технологияларини жорий этиш ҳам муҳим тадбирлардан ҳисобланади.

Саккизинчидан, бугунги кунда барча ҳудудларда экологик барқарорликни таъминлаш ҳам долзарб масалалардан биридир. Бунинг учун “Яшил туризм” тамойилларини қўллаш, энергия, сув каби ресурсларни тежаш ва чиқиндиларни камайитириш чораларини ҳам кўриш керак бўлади.

Тўртинчидан, ҳар бир ҳудуднинг хусусиятларидан келиб чиқиб, маркетинг ва рақамли тарғиботни кучайтириш ҳам муҳим тадбирлардан бири ҳисобланади. Бунинг учун ижтимоий тармоқлар ва онлайн платформаларда фаол рекламаларни уюштириш, туристик брендни шакллантириш ва буни халқаро майдонда илгари суриш ҳам муҳим йўналишлардан ҳисобланади.

Хулоса қилиб айтганда, ақилли туризмга эришиш – бу фақат технология жорий этиш эмас, балки бошқарув, кадрлар, инфратузилмаси ва инновацияларни уйғунлаштирган ҳолда тизимли ёндашувни талаб қилар экан. Юқорида келтирилган тавсияларнинг амалиёғ жорий қилиниши, мамлакатимизда жадаллик билан амалга оширилаётган “Янги Ўзбекистон - 2030” стратегиясида кўзда тутилган макро ва микро даражадаги вазифаларнинг бажарилишига хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.

1. Ўзбекистон Республикасининг “Туризм тўғрисида”ги қонуни. Қонунчилик палатаси томонидан 2019 йил 16 апрелда қабул қилинган. Сенат томонидан 2019 йил 21 июнда маъқулланган.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 9 февралдаги “Ўзбекистон Республикасида ички ва зиёрат туризмини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПФ-6165-сонли Фармони
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022-йил 30-апрелдаги ПК-232-сон “Ички туризм хизматларини диверсификация қилишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори //хттпс://lex.uz/py/
4. UN World Tourism Barometer, Volume 23, Issue 1. January 2025. Page 3
5. WTTC Global Travel & Tourism to Reach New Heights in 2025. Available at: <https://wttc.org/news/global-traveland-tourism-to-reach-new-heights-in-2025>
6. Raxmonov Shuxrat Shavkatovich. Turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish orqali turizmnı barqaror rivojlantirish Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi Avtoreferati. Samarqand – 2026. – 5-6.
7. Пардаев М.Қ., ва бошқалар. Меҳмонхона хўжалиги фаолияти таҳлили. Дарслик. 7-жилд. (Ҳаммуаллифлар; А.Н.Холикулов, А.Қ.Ғаппаров, Ҳ.А.Рахимов, Ҳ.Н.Очилова) – Т.: «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi», 2025. 384 бет.
8. Пардаев М.Қ., ва бошқалар. Туристтик корхоналар молиявий-хўжалик фаолияти

- таҳлили. Ўқув қўлланма. 8-жилд. (Хаммуаллифлар; И.С.Тухлиев, А.Н.Холикулов, Х.А.Рахимов, А.Қ.Ғаппаров, С.А.Бабаназарова, И.Р.Бердикулова) –Т.: «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi», 2025. 328 бет.
9. Параев М.Қ., Латипов А.Р. Хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш ва камбағалликни қисқартиришда ўзини-ўзи банд қилишнинг стратегик йўналишлари. Монография. Самарқанд, СамИСИ, “STEP-SEL” МСН. - 2025 – 184 бет. – 11,5 б.т.
  10. Усманова Д.Х. Совершенствование методологии повышения конкурентоспособности сферы туризма в условиях инновационной экономики. Монография. Самарканд: Издательство СамГУ, 2025. 184 с.
  11. Urunbaeva Yu.P. Muzei turizmi. Monografiya. Samarqand, “STEP-SEL” MChJ nashriyoti, 2025. – 238 b.

О.Пардаева Направления развития системы семейного предпринимательства в сфере «Умного туризма»	O.Pardaeva Development directions of family entrepreneurship system in the field of “Smart tourism”
Аннотация. В данной статье проанализированы теоретико-методологические основы развития семейного предпринимательства в условиях «умного туризма». Также освещены вопросы повышения качества и эффективности туристических услуг за счёт эффективного использования цифровых технологий, рационального использования местных ресурсов и усиления конкурентоспособности семейного бизнеса. В результате исследования разработаны научно-методические и практические предложения и рекомендации, направленные на развитие данной сферы. Ключевые слова: «умный туризм», семейное предпринимательство, цифровая экономика, инновации, туристические услуги, качество туристических услуг, эффективность туристических услуг, конкурентоспособность.	Abstract. This article analyzes the theoretical and methodological foundations for the development of family entrepreneurship in the context of “smart tourism.” It also highlights issues related to improving the quality and efficiency of tourism services through the effective use of digital technologies, rational utilization of local resources, and strengthening the competitiveness of family businesses. As a result of the research, scientific-methodological and practical recommendations aimed at developing this sector have been proposed. Keywords: smart tourism, family entrepreneurship, digital economy, innovation, tourism services, quality of tourism services, efficiency of tourism services, competitiveness.

Райхона Садриддиновна Амриддинова – СамИЭС, и.о. проф. кафедры туризма, к.э.н.
Меҳринисо Мирзохидовна Кахрамонова – СамИЭС, магистрант группы МТМ-124

ТРЕНДЫ УСТОЙЧИВОГО ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. Статья посвящена интерпретации международных данных Booking.com 2025 с позиции их практического использования в туристской политике и бизнесе Узбекистана. На основе вторичного анализа данных о поведении и установках путешественников выявлены направления, способные повысить устойчивость, конкурентоспособность и социальную отдачу туристской отрасли Узбекистана.   Ключевые слова: устойчивый туризм, Booking.com, потребительское поведение, туристская политика, локальные сообщества, цифровизация, Узбекистан, гостиничный бизнес, туристская инфраструктура.

Введение. Современная туристская индустрия вступила в этап, когда количественный рост сам по себе уже не может рассматриваться как единственный критерий успеха. Быстрое увеличение туристских потоков создает мультипликативные эффекты для занятости, транспорта, гостиничного сектора, общественного питания, ремесел и городской среды, но одновременно усиливает нагрузку на инфраструктуру, общественные пространства, коммунальные системы и локальные сообщества. В этой связи категория устойчивого туризма в последние годы перестала быть узкопрофессиональным термином и стала важной частью практического управления дестинациями. Особенно значимым является то обстоятельство, что вопрос устойчивости

ISSN 2091-5187

❧ “SERVIS” ❧

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

15.05.2026-yilda terishga berildi. 26.05.2026-yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,4. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,37. Adadi 100 nusxa. Buyurtma № 0105A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.